ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор
Національного університету
«Одеська юридична академія»,

Олег ГОДОВАНЮК

«03» 02 2026 р.

ВИСНОВОК

Національного університету «Одеська юридична академія» щодо дисертації Білоус Ольги Анатоліївни на тему «Гендерне право: загальнотеоретичне та порівняльно-правове дослідження», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» 04 листопада 2021 р., протокол № 3, змінена Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» 16 вересня 2024 р., протокол № 1

Витяг

з протоколу засідання фахового семінару кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія» № 7 від 02 лютого 2026 року

Присутні:

завідувач кафедри загальної теорії права та держави, д. ю. н., професор Завальнюк В. В. – ***науковий керівник***;
професор кафедри загальної теорії права та держави, д. ю. н., професор Дудченко В.В.;
професор кафедри загальної теорії права та держави, д. ю. н., професор Мельничук О. С.;
доцент кафедри загальної теорії права та держави, д. ю. н., доцент Іванченко О. М;

доцент кафедри загальної теорії права та держави, к. і. н., доцент Кормич А. І.;
доцент кафедри загальної теорії права та держави, к. ю. н., доцент Чувакова Г. М.;
доцент кафедри загальної теорії права та держави, к. ю. н., доцент Кравченко С. П.;
доцент кафедри загальної теорії права та держави, к. ю. н., доцент Рязанов М. Ю.;
доцент кафедри загальної теорії права та держави, к. ю. н., доцент Антошина І. В.;
доцент кафедри загальної теорії права та держави, к. ю. н. Ковбасюк С. В;
доцент кафедри загальної теорії права та держави, к. ю. н., доцент Дудник Р. М.;
доцент кафедри загальної теорії права та держави, PhD Іванчук В. Є.

лаборант кафедри загальної теорії права та держави Оношко А.

З присутніх 4 доктори юридичних наук, 7 кандидатів юридичних наук, 1 кандидат історичних наук – фахівці за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження Білоус Ольги Анатоліївни на тему «Гендерне право: загальнотеоретичне та порівняльно-правове дослідження» поданого на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» щодо рекомендації до разового публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Слухали:

Доповідь здобувачки ступеня вищої освіти доктора філософії Білоус О. А. на тему «Гендерне право: загальнотеоретичне та порівняльно-правове дослідження» поданого на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Доповідачка обґрунтувала актуальність обраної теми, визначила мету, завдання, методологію дисертаційного дослідження, охарактеризувала його об’єкт та предмет, виклала науково-практичну значимість роботи, надала відомості щодо впровадження результатів дослідження.

Обґрунтування вибору теми дослідження полягає в тому, що розвиток суспільних відносин відбувається поетапно та безпосередньо пов’язаний зі становленням держави та її правової системи. Так, на етапі формування окремої правової системи, суспільство, яке відносить себе до населення певної держави, відокремленої територіально, пізнає межі своїх прав та обов’язків, тим самим зумовлює потребу у прийнятті кодифікованих норм права чи прецедентів, які регулювали б належні суспільні відносини та забезпечували рівність всім громадянам без винятку.

У зв’язку з активізацією інтегративних процесів, міжнародні інституції відповідно до викликів сучасності закріпили одну з основних фундаментальних ідей, згідно якої забороняються прояви будь якої дискримінації та

забезпечується захист порушених прав справедливими судом. З огляду на це, визнаним є факт існування цивілізованого світу за умов рівності, справедливості та відсутності будь яких утисків та обмежень.

Разом з тим, глобалізаційні процеси вимагають від держав постійного вдосконалення та закріплення новітніх ідей в правовій системі країни. Таким чином, готовність до оновлення та певних змін в законотворчих процесах, є одним з найбільш прогресивних підходів для подальшого розвитку ідей гендерного права. З огляду на це, важливість впровадження перспективних напрямів розвитку гендерного права зумовлене також суспільною втомою від правового нігілізму та потребою у законотворчих процесах, які інкорпорують не лише ідеї принципу рівності, але й соціальної та правової захищеності від посягань на гендерні права.

Через низький рівень суспільної правової свідомості та надто тривалої емансипації жінок, інтерпретовані зміни часто сприймаються суспільством як щось невідоме в аспекті закладених патерних правових традицій, аналіз рівня гендерної свідомості є доцільним та набуває важливого значення безпосередньо в контексті законодавця та правотворчої діяльності. Саме тому, подолання гендерних упереджень в законодавстві, удосконалення гендерного виховання та впровадження ефективної правової захищеності ілюструють відповідний рівень гендерної свідомості законодавця, який формує певне уявлення про спрямованість правотворчої діяльності або забезпечення гендерних потреб цільових груп, або на їх відсутність.

З огляду на те, що поняття «гендерне право» є доволі видозміненим та гнучким, слушним є детальне вивчення історичного формування гендерного права від часів існування Античних держав та до сучасних. Таким чином, варто звернути увагу на етапи усвідомлення гендерних прав та гендерної ідентичності, початок збільшення рівня гендерної культури серед населення, а також формування інституту юридичної відповідальності за порушення законодавчо визнаних гендерних прав як засіб впливу на правовідносини.

Також, через наявні міжнародно-правові зобов'язання України, важливо приділити увагу: дослідженню перспектив розвитку національного гендерного законодавства, впровадженню нових напрямів гендерної політики та подоланню гендерних упереджень. Окремої уваги потребує аналіз національних нормативно-правових актів, які є частиною гендерного законодавства, однак містять ряд суперечностей, що породжують безкарність в контексті вчинення дискримінаційних дій.

У зв'язку із існуванням воєнного стану та активного ведення війни на території України, детальної уваги потребує аналіз дотримання міжнародної гендерної політики за даних умовах, оскільки, мають місце систематичні порушення гендерних прав за даних обставин, які не лише спотворюють імідж відповідної країни, але й характеризують міжнародну спільноту як пасивного опонента даним діям. Таким чином, дослідження гендерного права в контексті міжнародного гуманітарного права набуває нового сенсу та формує об'єктивне

уявлення відносно рівня стурбованості міжнародної спільноти даною проблемою.

Крім того, проблематика розмежування гендерного права від інших галузей права, шляхом визначення предмета гендерного права набуває глобального значення в контексті його постійної соціо-статевої взаємодії у всіх сферах людського буття. Також, в межах даного дослідження важливим постає врахування багатьох факторів: соціально-економічних, політичних, культурних та освітніх тощо.

Разом з тим, окремої уваги при відокремленому аналізі гендерного права потребують методи гендерно-правового регулювання як фактор підвищення якості правової регламентації, шляхом ефективного впровадження дозволів та обов'язків. З огляду на це, аналіз проблематики правового регулювання гендерних правовідносин має практичне значення, оскільки результати наукового аналізу можуть бути використані для удосконалення національного законодавства та спрямування реалізації гендерної політики в її слабких місцях.

Також, в межах існуючої правової системи, національне гендерне право, виокремлюється своєю системно-структурною характеристикою та елементним складом гендерно-правових відносин, які в єдності забезпечують його безпрецедентну реалізацію. З огляду на це, актуальність даного теоретико-правововового аналізу в контексті існування відповідного правового режиму, обґрунтовує важливість виокремлення та дослідження згідно чинного законодавства суб'єкта, об'єкта та змісту гендерних правовідносин.

Відповідно, належна регламентації гендерно-правових відносин сприятиме утвердженню ідеї гендерної рівності в соціальному житті країни, підвищенню рівня гендерної свідомості та покращенню розуміння гендерної культури, шляхом подолання консервативних традиційних стереотипів та впровадження інтеграційних процедур, регламентованих міжнародною спільнотою у національне законодавство України.

Обрана тема дослідження є належним об'єктом наукового дослідження, оскільки вона дозволяє розглянути цілісно гендерне право в контексті: новітніх викликів, сучасних процесів глобалізації, ефективності правової регламентації в правових сім'ях, подоланню гендерних стереотипів та підвищення рівня гендерної свідомості.

Теоретичною основою дисертаційного дослідження стали наукові розробки таких українських і зарубіжних авторів, як: Аніщук Н. В., Смоляр Л. О., Краснопольська Т. М., Логвиненко І. А., Оніщенко Н., Лазар І. Г., Уварова О.О., Щербак К. А., Заїка А. А., Євтушенко О. С., Болотіна Н., Пархоменко Н. М., Ткалич М. Г., Зінченко Т.П., Пищуліна С. І., Крочук М.І., Томашевська М., Чухим Н. , Ненсі Тьюна, Джоан Скотт, Льєна-Марі Пелтома, Брієна Перелі-Гарріс, Сью Бріджер, Меланія Ілік, Марія Реваковіч, Ерік Бланк, Лора Бьїрема.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Рэботу виконано в рамках наукових досліджень Національного університету «Одеська юридична академія» у контексті теми: «Правове та соціальне життя України у людиноцентриському вимірі в цифрову еру» на 2021 – 2025 роки (державний

реєстраційний номер 0122U000266), а також в межах плану науково-дослідної роботи кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія» - «Право і держава XXI століття: генезис, сучасність, перспективи» на 2021 – 2025 роки та у межах плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія».

Мета і завдання полягають у визначенні теоретичних та методологічних засад гендерного права, аналізі чинного законодавства та розробленні перспективних напрямів удосконалення національної гендерної правотворчості, обґрунтуванні внутрішньої структури гендерного права та його складових, аналізу предмету гендерно-правових відносин, виокремленні методів правового регулювання, введенні класифікації для суб'єктів гендерних правовідносин, визначенні об'єкту та змісту згідно чинного законодавства, а також виявленні характерних ознак правового регулювання гендерного права в різних правових сім'ях.

Для досягнення зазначеної мети вирішувалися такі завдання:

- дослідити історичні витоки та становлення гендерного права, від античності та до сучасності;
- охарактеризувати поняття «гендерне право» відповідно до його змістовного наповнення;
- визначити концептуальні засади та методологію гендерного права, обґрунтувати адаптацію напрацьованого методологічного апарату загальної юриспруденції відповідно дослідження гендерного права.;
- охарактеризувати гендерну свідомість законодавця, шляхом аналізу чинного гендерного законодавство України, виділити позитивні та негативні риси гендерно-правової регламентації;
- розробити науково - обґрунтовані рекомендації щодо удосконалення регулювання гендерного права, з урахуванням подолання суперечностей між національними нормативно-правовими актами та міжнародними договорами, які є ратифікованими Україною;
- розкрити проблематику регламентації та виконання гендерно-правових норм в умовах ведення війни та виокремити основні види злочинів проти гендерних прав за даних обставин;
- надати теоретико-правову характеристику гендерно-правових відносин в Україні;
- розкрити зміст предмету гендерного права та удосконалити його наукове визначення;
- виокремити методи правового регулювання національного гендерного права та їх характерні особливості;
- охарактеризувати системно-структурні компоненти гендерної правової регламентації;
- проаналізувати елементний склад гендерно-правових відносин згідно чинного гендерного законодавства та запропоновувати: класифікацію суб'єктів гендерних правовідносин; визначити об'єкт, шляхом виокремлення соціальних

цінностей, які становлять бажане благо; аналіз категорій гендерного правового режиму та зміст гендерно-правових віднсоин;

- охарактеризувати особливості правової регламентації гендерного права в романо-германській та дочірніх, англосаксонській та релігійній правових сім'ях.

Методи дослідження. Методологічні засади дисертаційного дослідження сформовані відповідно до його мети, завдань, об'єкта та предмета. У рамках цього дослідження використовуються різні концепти, наукові підходи, загальнотеоретичні та спеціально-наукові методи пізнання.

Зокрема, використовувалися: концепція гендерної правової доктрини в контексті аналізу системи ідей та наукових поглядів на гендерне право, гендерну рівність та визначення гендерної ідентичності, покращення гендерної свідомості, а також дотичних до цього правових явищ (розділ 1.1.); гендерний підхід - в аспекті аналізу еволюції традиційних гендерних уявлень про рівні права та можливості до вже сучасно регламентованих (розділ 1.1); антропологічний підхід в межах детального розуміння проблематики самопізнання особи, через наявність відповідних норм (розділ 2.1); онтологічний підхід крізь призму тлумачень законодавчо визначених понять «гендер», «жінка», «стать» та ін. (розділ 1.3); аксіологічний підхід у використанні досліджень норм як структурних елементів національного гендерного права, які ілюструють систему цінностей та складають систему джерел права (розділ 2.1); цивілізаційний підхід допоміг - зародження та становлення гендерного права від існуючих Античних цивілізацій та до сучасних днів (розділ 1.1); системний підхід застосовувався для дослідження основних складових компонентів прав жінок та прав чоловіків у системі прав людини, а також допоміг окреслити суб'єктний склад гендерних правовідносин за наявними функціональними особливостями їх забезпечення (розділ 2.2); історико-правовий підхід – в контексіті історії зародження гендерного законодавства (розділ 1.1); потребовий підхід – виокремив прогалини національного гендерного законодавства, які потребують удосконалення (розділ 2.1); синергетичний підхід - надав гендерному праву різносторонності, крізь призму наявних суперечностей (розділ 2.3); інституційний підхід обумовлений існуванням в його складі інститутів як загальних так і спеціально створених, орієнтованих забезпечувати дотримання гендерних прав у суспільстві (розділ 2.1); правовий моніторинг використовувався для аналізу обов'язку певних інститутів вести постійне спостереження, а також їх наданих результаті та звітів (розділ 2.2); матеріалістично-діалектичний метод в контексті існування безпосередньої взаємодії гендерного права з такими факторами: економіка, політика, культура, війна тощо (розділ 1.3 – 1.4); метод системно - структурного аналізу використовувався для тлумачення позиції державних органів щодо захисту гендерних прав та їх реалізації в межах юрисдикції України, а такоє прецедентної практики Верховного Суду України та ЄСПЛ (розділ 2.1); герменевтичний метод застосовувався при тлумаченні положень правових документів, зокрема національного законодавства України, ратифікованих Конвенцій Організації Об'єднаних Націй та ін (розділ 1.3); метод аналогії

використовувався для окреслення проблеми рівності жінок і чоловіків, як глобальної для всього цивілізованого світу (розділ 1.1); догматичний метод розкрив зміст оціночних понять: «гендерна рівність» та «дискримінація за ознакою статі» та ін (розділ 1.3); порівняльно-правовий метод використовувався для аналізу правової регламентації гендерного права в таких правових сім'ях як: романо-германська, англосаксонська та релігійна (розділ 3); соціологічний метод використовувався для визначення національної проблеми рівності чоловіків та жінок в громадському житті країни, проблему трансгендерності та її законодавчого визначення, а також визнання одностатевих шлюбів (розділ 1.3); статистичний метод використовувався для отримання характерних результатів, щодо систематичних порушень міжнародного гендерного законодавства в умовах ведення війни, актів насильницької дії сексуального характеру та вчинення злочинів проти людяності та ін. (розділ 1.4); філологічний метод застосовувався для змістовного тлумачення: античних праць Аристотеля та Платона; ідеї рівності закріпленої в Біблії; прав чоловіків та жінок прописаних в Корані та ін. (розділ 1.1).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дане дослідження є першим в контексті об'ємного аналізу гендерного права, крізь призму в використання методологічного апарату загальної юриспруденції, який раніше не використовувався в межах дослідження гендерного права для його використання, обґрунтування концепції гендерної правової доктрини з урахуванням існуючих наукових концептів, поглядів та ідей, визначення змісту гендерного права, аналізу гендерної свідомості законодавця шляхом тлумачення правотворчої діяльності, надання актуальних пропозицій для удосконалення національного гендерного права в довгостроковій перспективі, визначення особливостей теоретико-правової характеристики гендерних правовідносин в Україні та правової регламентації гендерного права в сучасних правових сім'ях. У ході дослідження сформульовано нові наукові положення та висновки, запропоновані здобувачем особисто. Беручи до уваги розв'язання зазначеного наукового завдання, слід запропонувати наступні висновки і пропозиції:

уперше:

- охарактеризовано гендерне право як комплексну галузь права, що має окрему правову регламентацію та складається з відповідних норм, котрі регламентують права і обов'язки суб'єктів, шляхом постановлення дозволів, заборон та обмежень, а також містить ряд інститутів, які відповідають за дотримання належної процедури реалізації, охорони та захисту гендерних прав;
- обґрунтовано концепцію гендерно правової доктрини як окремої системи ідей та нових наукових поглядів щодо сучасної проблематики гендерного права;
- адаптовано напрацьований методологічний апарат загальної юриспруденції, який раніше не використовувався в межах дослідження гендерного права, зокрема: потребовий підхід, синергетичний підхід,

інституційний підхід та підхід правового моніторингу, що значно розширило зміст розуміння гендерного права;

- проаналізовано гендерну свідомість законодавця в контексті правотворчої діяльності спрямованої на правове регулювання гендерно-правових відносин в Україні, недоліки національної гендерної політики та перспективи вдосконалення;

- обґрунтовано класифікацію суб'єктів гендерно-правових відносин згідно чинного законодавства та запропоновано їх виокремлення за: функціональною роллю у правовідносинах, віковим статусом, належності за біологічними показниками, гендерної ідентичністю та наявністю спеціальної компетенції у сфері гендерної політики;

- виявлено особливість об'єкту гендерних правовідносин крізь призму соціальних цінностей гендерного права закріплених в сучасному законодавстві.

удосконалено:

- наукове визначення гендерного права як комплексної галузі права, яка встановлює засоби забезпечення та контролю за дотриманням прав людини незалежно від наявного гендеру, а також створює ефективні засоби захисту порушених гендерних прав та присутня в країнах з паритетною демократією;

- концепції гендерно-правової експертизи та надання її структурованості в межах законодавчого закріплення у відповідних нормативно-правових актах ;

- визначення предмету гендерного права в контексті законодавчо визначених умов та порядку забезпечення й дотримання гендерної рівності безпосередньо в процесі соціо-статевої взаємодії у всіх сферах людського буття.

- теоретичну концепцію правової регламентації гендерного права в романо-германській та дочірніх правових сім'ях, з виокремленням характерних спільних та відмінних властивостей;

- теоретичну концепцію правової регламентації гендерного права в англо правовій сім'ї, з виокремленням схожої та відмінної прецедентної практики;

- порівняльно-правову концепцію існування релігії та гендерного права, в контексті виокремлення особливостей гендерної регламентації в релігійній правовій сім'ї .

дістали подальшого розвитку:

- комплексне визначення гендерного права як комплексної галузі права, яка за рахунок існування в суспільстві паритетної демократії встановлює засоби забезпечення рівності прав людини незалежно від наявного гендеру, а також створює ефективні засоби захисту порушених гендерних прав;

- концепція гендерно правової доктрини як окремої системи ідей та нових наукових поглядів щодо сучасної проблематики гендерного права;

- адаптація напрацьованого методологічного апарату загальної юриспруденції, який раніше не використовувався в межах дослідження гендерного права, зокрема: потребовий підхід, синергетичний підхід, інституційний підхід та підхід правового моніторингу, що значно розширило зміст розуміння гендерного права;

- визначена характеристика гендерної свідомості законодавця в аспекті творення правотворчої діяльності, яка регулює забезпечення та дотримання гендерної рівності, заборони дискримінації у суспільних відносинах країни;

- авторська класифікація суб'єктів гендерно-правових відносин, відповідно до ряду існуючих чинних законів, міжнародно-правових договорів та підзаконних актів;

- сформульовано класифікації суб'єктів гендерно-правових відносин згідно чинного законодавства та запропоновано їх виокремлення за: функціональною роллю у правовідносинах, віковим статусом, належності за біологічними показниками, гендерної ідентичністю та наявністю спеціальної компетенції у сфері гендерної політики;

- визначений об'єкт гендерно-правових відносин крізь призму соціальних цінностей гендерного права закріплених в сучасному законодавстві.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що його результати можуть бути використані у даних сферах:

- правотворчій діяльності – для перспективного вдосконалення гендерного законодавства, з урахуванням попередньо існуючих прогалин, суперечностей та колізій, що значно сприятиме підвищенню гендерної культури та гендерної свідомості серед населення України;

- правозастосовній діяльності – для вдосконалення процедури зміни статі орієнтованої на потреби громадянина, внесення запропонованих поправок до ряду існуючих законів для поліпшення існування паритетного середовища в країні;

- науково-дослідній діяльності – для подальшого розвитку правової доктрини гендерних прав, впровадження новітніх концептів та методологічних підходів дослідження гендерного права та об'ємного аналізу гендерної рівності в порівняльно-правовому аспекті.

Апробація результатів дисертації. Основні положення результатів дисертаційного дослідження, винесені узагальнення та висновки обговорено на засіданнях кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія».

Публікації.

1) Білоус О.А. Гендерна свідомість законодавця – ключ до створення справедливого й рівноправного законодавства. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2025. № 2. С. 163-168

2) Білоус О. А. Структура гендерних правовідносин у системі чинного законодавства України. *Право і суспільство.* 2025. № 3. Том 2. С. 536-542

3) Білоус О. А. Предмет правового регулювання гендерних відносин в Україні. *Правові новели.* 2025. №2. С. 260-263

4) Білоус О. А., Завальнюк В.В. Новітні підходи та концепції методології дослідження гендерного права. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2025. № 3. С. 761 - 763

5) Білоус О. А., Завальнюк В.В. Антропологічний вимір гендерного права. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2025. № 1. С. 909-911

6) Білоус О. А. Парадигма рівності як основної складової гендерного права в умовах війни. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права)* : у 2 т. : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 1. С. 128-130.

7) Білоус О.А. Білоус О. А. Гендерне право як сучасна навчальна дисципліна. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень* : у 2 т. : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. Т. 1. С. 107-108.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, десяти підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків (2 додатки на 4 сторінках). Загальний обсяг роботи складає 260 сторінок, з яких основний зміст – 224 сторінки, список використаних джерел (193 найменування, що розміщено на 19 сторінках).

По закінченню доповіді Білоус О. А. присутніми були поставлені такі запитання:

Доцент кафедри загальної теорії права та держави, к. ю. н., Рязанов М.Ю. запитав:

«Чому Ви обґрунтовуєте гендерне право саме як комплексну галузь права, а не самостійну?»

Білоус О. А. відповіла:

В дослідженні даного питання, я, як і науковці попередники, підтримую визначення «комплексності» через наявність характерних ознак, які притаманні даній галузі права, зокрема: інтегративний характер норм гендерного права, який запозичується з таких базових галузей права як: цивільне, адміністративне, кримінальне та ін., однак створює цілісний регуляторний масив; предмет гендерного права, який містить в собі визначені законодавчо умови та порядок забезпечення й дотримання гендерної рівності, які передбачаються нормами інших галузей права; наявність дихотомії диспозитивного та імперативного методів правового регулювання, в той час як інші базові галузі права мають сугубо один пріоритетний метод; наявність спеціально створених інститутів, як групи взаємопов'язаних юридичних норм, які регулюють гендерні правовідносини; нормативна не структурність норм, що обумовлюється розташуванням норм, які регламентують гендерні правовідносини в різних законодавчих актах та систематизованої єдності не мають.

Доцент кафедри загальної теорії права та держави, к. ю. н., Ковбасюк С.В. запитав:

«З огляду на досліджену національну гендерну політику, зокрема правотворчу діяльність, чи вважаєте Ви Україну гендерно-прогресивною країною?»

Білоус О. А. пояснила:

Після детального дослідження національного гендерного права, я вважаю Україну гендерно прогресивною країною, зокрема через ряд нормативно-правових актів, які були прийняті та є в процесі прийняття, а також через наявність окремих прецедентів Верховного Суду України, які удосконалюють правотворчу діяльність, транслюючи повагу до гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації та встановлюють ефективні способи захисту порушених гендерних прав. Однак, через наявність таких факторів як: гендерні стереотипи, нав'язані ідейні погляди щодо популяції та демографії населення, знецінення таким чином прав представників ЛГБТ спільнот, часткова відсутність гендерного виховання та дещо жорстоких традиційних уявлень відносно гендерних ролей, залишається місце для зловживань, утисків, дискримінації та гендерно обумовленого насильства.

Доцент кафедри загальної теорії права та держави, к. ю. н. Антошина І. В.: «Чому Ви вважаєте гендерну свідомість законодавця в контексті правотворчої діяльності як перехідний політичний режим, а не спрямовану національну гендерну політику?»

Білоус О. А. пояснила, що за результатами аналізу гендерної правотворчої діяльності України, складається чітке враження, щодо відсутності єдиного напряму розвитку гендерної політики, внаслідок чого гендерна свідомість коливається від прийнятих гендерно-прогресивних законів до проєктів орієнтованих сугубо на жінок. Разом з тим, зі зміною політичного керівництва за 34 роки незалежності сформовані державні цілі з дотримання та забезпечення гендерної рівності то набували важливого та глобального значення, що підкріплюється рядом ратифікованих Конвенцій ООН та прийняттям відповідних законів, то втрачали тягу до інтегративних цінностей активізуючи поширення правового нігілізму та знецінення європейських інтегрованих цінностей.

Доцент кафедри загальної теорії права та держави, к.ю.н., Чувакова Г. М. запитала:

«Як Ви вважаєте, наявна суперечність між Конвенцією Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами від 20 червня 2022 року та державною законодавчою базою, створює можливість для існування гендерної латентної злочинності?»

Білоус О. А. :

В контексті даного аналізу слід зазначити, що латентна гендерне злочинність має місце безпосередньо у випадку зловживання представниками правоохоронних органів передбаченими посадовими обов'язками, відносно внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Наприклад, в разі, якщо представниця жіночої статі віком до 18-ти років, яка постраждала від гендерно обумовленого насильства в Україні, першочергово після даних дій

звертається до правоохоронних органів з метою захистити порушене право, дані злочинні дії отримують кваліфікацію згідно вікового цензу та передбачається як злочин вчинений відносно дитини (неповнолітнього, малолітнього) та відкидає умову порушення гендерних прав. В той час як, зазначена Конвенція чітко розмежовує дані види злочинів та акцентує увагу на різному складі злочинів та умислу. Разом з тим, відсутність внесених поправок до національного законодавства України створює штучну гендерну злочинність.

Доцент кафедри загальної теорії права та держави, PhD Іванчук В. Є. запитала:

«Чому Ви вважаєте, що положення про гендерно-правову експертизу мають бути відокремлені одним нормативно-правовим актом та доповнені бланкетною нормою?»

Білоус О. А. відповіла:

Відносно даного питання безперечно дивує підхід законодавця щодо регламентації гендерно-правової експертизи, крізь призму її ефективності, оскільки в Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей для чоловіків та жінок» вказано, що гендерно-правова експертиза проводиться всьому чинному законодавству, в той час як Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» зазначає про існування антидискримінаційної експертизи на рахунок порушення прав за фактором статті та проводиться на етапі формування та прийняття нормативно-правового акту. Разом з тим, Закон України «Про правотворчу діяльність» передбачає належність проведення оцінки впливу проєктів нормативно-правових актів на рахунок гендерних та дискримінаційних наслідків. Таким чином, виникає цілком логічне запитання щодо ефективності передбачених експертиз, якщо на етапі формування та прийняття однієї експертизи недостатньо. Також, якщо є ефективною експертизи на етапі прийняття нормативно-правового акту, навіщо перевіряти власні дії та проводити експертизу коли закон набрав чинності.

Професор кафедри загальної теорії права та держави, д.ю.н., Мельничук О.С. запитала:

«Чому Ви вважаєте чинну процедуру зміни гендерного маркеру в Україні діями принизливого характеру?»

Білоус О. А. відповіла, що внесення відомостей до всіх існуючих медичних та особистих документів особи, про наявність у неї медичного розладу F.64 «Транссексуалізм», фактично позбавляє її можливості вільно обирати працевлаштування, оскільки в більшості державних органів особу з даними діагнозом проігнорують, також наприклад до несення військової служби та зайняття адвокатською діяльністю її не допустять, через вписану наявність психологічного розладу. Таким чином, законодавець ніби надав можливість змінити свій гендерний маркер, однак відразу визнав даних людей свого роду маргіналами, що в свою чергу знецінює будь які гендерні цінності.

Доцент кафедри загальної теорії права та держави, д. ю. н., доцент Іванченко О. М запитала:

«Які існують основні виклики дотримання гендерних прав в умовах ведення війн, згідно чинним міжнародно-правовим документам ООН?»

Білоус О. А. відповіла, що основні виклики дотримання гендерних прав в умовах введення війни формують позиція та бездіяльність влади відносно вчиненого гендерно обумовленого насильства власними громадянами та комбатантами. Зокрема, станом на 4 рік російсько-української війни ми спостерігаємо тотальну байдужість з боку президента країни-агресора відносно вчинених гендерних злочинів під час окупації з цивільним населенням та військовополоненими в умовах полону. Положення Женевських Конвенцій повністю ігноруються, що формує даній країні публічний образ безкарності та виключає як міжнародну державну відповідальність так і індивідуальну.

Доцент кафедри загальної теорії права та держави, к. і. н., доцент Кормич А. І. запитав:

«Чому Ви вважаєте застосування позитивних дій актом створення штучних умов для існування гендерної рівності в суспільстві?»

Білоус О. А. відповіла, що позитивні дії за своєю природою вважаються способом змінити історичне ігнорування прав жінок, знецінення їх гендерних ролей та несприйняття їх за рівних членів суспільства. На мою думку, спеціально застосовані тимчасові заходи з зрівнювання гендерних, з акцентом на те, зо за права треба боротись, ігноруючи ідею наданих прав від народження. З огляду на це, позитивні дії, які застосовуються лише для громадян жіночої статі, формують ілюзію реальної рівності чоловіків та ілюзорної у жінок, таким чином, представниці жіночої статі отримують лише номінальну рівність.

Доцент кафедри загальної теорії права та держави, к. ю. н., доцент Кравченко С. П. запитав:

«За результатами Вашого компаративного дослідження, яка країні є взірцевою в контексті існування реальної регламентованої гендерної рівності?»

Білоус О. А. відповіла, що найбільш взірцевою державою в контексті регламентації гендерних прав є Швеція. Скандинавська країна, котра за своїм історичним походженням довгий час була прихильником культу воїнів, предків та вшанування чоловічих богів, таких як Тор чи Один, змогла змінити напрям державної політики, подолати традиційні гендерні стереотипи та консерватизм у гендерно-правових відносинах. Зокрема, у даній країні найбільший гендерний індекс та найменший гендерний дисбаланс, про зо свідчать добре збалансовані можливості для жінок та чоловіків у багатьох сферах: робота, освіта. Політичні участь, соціальний захист та побут. Разом з тим, на національному рівні визнано права ЛГБТ спільнот та впроваджено право на зміну гендерна з 16 років.

Доцент кафедри загальної теорії права та держави, к. ю. н., доцент Дудник Р. М. запитала:

«Яким чином, дихотомія імперативного та диспозитивного методу, про яку Ви зазначаєте у ваші роботі, формує ефективний спосіб впливу на гендерно-правові відносини?»

Білоус О. А. відповіла, що дана співзалежність методів. Формує свого роду систему «стримувань та противаг», крізь призму «маю право – однак зобов'язаний». Альтернатива вибору поведінки створює ідею демократичності та інтегративності, в контексті забезпечення гендерної рівності в суспільстві, в той час як імперативний метод зобов'язує до безпосереднього її дотримання та заборони застосування гендерної дискримінації, як факту порушення гендерних прав. Таким чином, ефективність виходить прямо з законодавчого закріплення та впроваджених санкцій за недотримання.

Професор кафедри загальної теорії права та держави, д. ю. н., професор Дудченко В.В. запитала:

«Чи вважаєте Ви гендерні стереотипи, що існують в українському суспільстві такими, що транслюють ненависть до ЛГБТ спільнот та формують підвалини існування гендерно-обумовленого насильства?»

Білоус О. А. відповіла, що наразі гендерні стереотипи, які були закладені та нав'язані тривалий час українському суспільству транслюють ненависть до ЛГБТ спільнот та створюють можливість снування гендерно-зумовленого насильства. Зокрема, серед відомих випадків такої агресії є обурення суспільства на заручини представників ЛГБТ спільнот, які часто транслюють в ЗМІ, оскільки вважається, що вони паплюжать українську націю та знецінюють традиційні уявлення про українську родину. Таким чином, формується враження, що людина має право будувати власну родину так як бачить це суспільство відповідно моральним принципам та патріархальним поглядам, а не особисто відповідно гарантованих та наданих гендерних прав.

Після відповідей на запитання виступив **науковий керівник** – професор кафедри загальної теорії права та держави, д.ю.н., професор **Завальнюк Володимир Васильович.**

Науковий керівник зазначив, що в цілому дисертантці вдалося повністю виконати поставлені завдання дослідження завдяки використанню різних загальнотеоретичних концептів та спеціально-наукових підходів, методів дослідження, зокрема таких як: гендерний підхід, антропологічний підхід, аксіологічний підхід, доктрини гендерного права та ін. Комплексне застосування даного методологічного апарату забезпечило повноту та об'єктивність положень, наведених у дисертаційному дослідженні. З метою отримання достовірних і об'єктивних результатів дослідження усі концепти, наукові підходи та методи використовувалися у взаємозв'язку та взаємозалежності.

Дисертація має наукову новизну, оскільки в ній розглянуто гендерне право, крізь призму адаптації методологічного апарату загальної юриспруденції, який раніше не використовувався в межах дослідження гендерного права для його використання, обґрунтування концепції гендерної

правової доктрини з урахуванням існуючих наукових поглядів та ідей, аналізу гендерної свідомості законодавця шляхом тлумачення правотворчої діяльності, надання актуальних пропозицій для удосконалення національного гендерного права в довгостроковій перспективі, визначення особливостей теоретико-правової характеристики гендерних правовідносин в Україні та правової регламентації гендерного права в сучасних правових сім'ях.

Також авторкою запропоновано комплексну класифікацію суб'єктів гендерного права України, за наступними характеристиками: функціональною роллю у правовідносинах; віковим статусом; належності за біологічними показниками; гендерною ідентичністю; наявністю спеціальної компетенції у сфері гендерної політики. Відповідно якій суб'єкти гендерних правовідносин включають в себе: фізичних осіб (громадян України), державно – владних органів, органів місцевого самоврядування та державних органів відповідної компетенції в галузі гендерного права. Також, окреслено проблематику виокремлення суб'єктів за гендерною ідентичністю, котра наразі потребує трансформації нормативно-правових актів та положень, щодо проблематики зміни статі, які б не тягнули за собою визнання особи недієздатною відповідно передбаченого розладу психічних хвороб.

Дисертантка зазначає, що окремо сформульовано правову характеристику об'єкта гендерно-правових відносин, згідно аналізу чинного національного гендерного законодавства та відповідно надано обґрунтоване наукове визначення його як переліку соціальних цінностей: матеріальних та нематеріальних, які в єдності становлять ідеальне та бажане благо, до якого прагне законодавець в існуванні гендерної правотворчості України.

Особливу увагу також приділено критеріям розмежування гендерного права з іншими галузями права, зокрема, детально досліджено предмет гендерного права та удосконалено його наукову дефініцію як законодавчо визначені умови та порядок забезпечення й дотримання гендерної рівності в аспекті його соціо-статевої взаємодії у всіх сферах людського буття. Разом з тим, зазначено, що наявність симбіозу імперативного та диспозитивного методів в гендерному праві ґрунтується на особливій системі стримувань та противаг, так як з одного боку імперативний метод забезпечує обов'язкові до виконання гарантії рівності та заборону дискримінації, а диспозитивний метод надає гнучкості в реалізації принципу рівності через певного роду домовленості.

Білоус О.А. повністю виконано індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план. У процесі роботи з підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи Білоус О.А. проявила себе як наполеглива та здібна дослідниця. На належному рівні та своєчасно виконувала індивідуальний навчальний план, має високі оцінки.

Науковим керівником зазначено, що дисертація Білоус О.А. «Гендерне право: загальнотеоретичне та порівняльно-правове дослідження», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право, є

самостійним науковим дослідженням, яке відповідає встановленим вимогам та може бути рекомендоване до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

У **обговоренні** дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор юридичних наук, професор Мельничук О. С. зазначила, що не «англосаксонської», а краще англо-американської або загально-правової, якщо виділяється континентальна. Це про всій дисертації.

С. 3 – «Окрему увагу приділено пошуку нових методологічних підходів та поглядів для дослідження гендерного права, зокрема потребовому підходу». Потребовий підхід вже не такий і новий.

- «Доцільним є введення в методологічний апарат гендерного права - сучасної правової доктрини». краще - введення концепції у загальну теорію права та держави щодо існування доктрини гендерного права
- «Чинні нормативно-правові акти свідчать про прогалини в сфері розмежування напряму державної політики та панування політичних партій в парламенті». щодо чого прогалини?
- «пряме диктування трансформацій гендерного законодавства» - є приклади саме такого диктування?
- «Досліджена також проблема подолання тимчасово вкорінених штучних гендерних стереотипів як засобу розколу нації за її гендерними відмінностями» Є приклади розколу? С.4
- «приведення у відповідність всіх національних нормативно-правових актів до Конституції України для усунення колізій та прогалин» - дуже загальна фраза
- «внесення змін до ряду нормативно-правових актів, які відповідають за зміну статі в Україні» - нормативно-правові акти відповідати за зміну статі не можуть.
- «гендерного геноциду нації" - є визначення цього терміну в тексті? С.5
- «Досліджено систему національного гендерного права та виокремлено такі його структурні елементи як: норми, інститути та субінститути". А визначення гендерного права надано?»
- «Окреме місце відведено науковій та практичній характеристиці об'єкта гендерно-правових відносин, згідно аналізу чинного національного гендерного законодавства та відповідно надано обґрунтоване наукове визначення його як переліку благ або так званих цінностей, як матеріальних так і нематеріальних, які в єдності становлять ідеальне та бажане, до якого прагне законодавець в існуванні гендерної правотворчості України». це визначення потрібно дуже ретельно допрацювати, цінності не можуть бути так званими.

С.6 «семантичного методу графічного зображення» - є визначення цього методу та чому він такий важливий?

- «Значну увагу приділено характеристиці предмета гендерного права як законодавчо визначеним умовам та порядку забезпечення й дотримання гендерної рівності в аспекті його соціо-статевої взаємодії у всіх сферах людського буття». - чому тут мова про предмет серед методів? Потім мова про ідентифікацію, а потім знову про методи - потрібно упорядкувати.

С. 7 «засіб досягнення гендерної рівності без дискреційних утисків.» - мабуть маються на увазі дискримінаційні утиски?
- «Разом з тим, деякі країни поєднують в собі дуальність правової системи – створюючи поєднання звичаєвого права та національного законодавства». - дуже загальна фраза, яка нічого не пояснює.
- «Зокрема, через існування шаріату жінки стають обмеженими у реалізації власних гендерних прав та можливостей. Здебільшого вони отримують незахищений фінансовий стан, реалізують право на шлюб під примусом, а також не отримують освіту через заборону». - це ж не у всіх релігійних країнах, потрібно конкретизувати.

Вказала, що дисертаційне дослідження Білоус О. А. може бути рекомендоване до захисту.

Кандидат юридичних наук, доцент Чувакова Г.М. У дисертації значний обсяг приділено викладу античних уявлень, біблійних норм, норм Корану, положень Руської Правди та інших історичних джерел. Однак цей матеріал функціонує переважно як загально-культурний фон і практично не пов'язаний із формуванням гендерного права як окремого правового явища. Описові фрагменти не супроводжуються критичним аналізом першоджерел, не розглядаються в контексті еволюції правового статусу жінок і чоловіків у нормативних системах, не показують, як саме ці історичні конструкції вплинули (або не вплинули) на сучасне розуміння гендерної рівності. У результаті історичний матеріал не вибудовує логічного причинно-наслідкового ланцюга, що веде до появи сучасних гендерно-правових концептів, і тому виконує лише інформаційну, а не аналітичну функцію.

У наданому дисертаційному досліджені наведено багато статистичних та правових даних, однак місцями бракує аналізу причин таких явищ або порівняння між державами Було б корисно додати короткий висновок після кожного прикладу, щоб підкреслити вплив релігійних норм на реалізацію гендерних прав.

У деяких частинах тексту спостерігається емоційна оцінка явищ. Для академічного викладу доцільніше використовувати нейтральну термінологію та передавати оцінку через фактичні дані та посилання на законодавчі акти або міжнародні стандарти.

Не зважаючи на зауваження, дисертація виконана на належному рівні. Хочу відзначити, що автор дисертаційного дослідження опрацювала достатню кількість джерел. Дисертантка продемонструвала високий рівень вміння узагальнювати та висловлювати свою власну думку.

Вважаю, що дисертаційне дослідження Білоус О.А. може бути рекомендовано до захисту.

Кандидат юридичних наук, доцент Ковбасюк С. В. В роботі проведений ґрунтовний загальнотеоретичний аналіз різних аспектів гендерного права як в Україні, так і в зарубіжних країнах, досліджується історична ретроспектива розвитку гендерного права. Зокрема інтерес викликає

дослідження місця гендерного права в системі права України, концептуальних засад та структури гендерного права Тема дисертаційного дослідження є безперечно актуальною як для правотворчої так і для правозастосовної практики. Разом з тим, варто визначити окремі дискусійні положення дисертаційного дослідження:

1. В дисертаційному дослідженні проводиться аналіз норм гендерного права, зокрема визначені критерії класифікації норм гендерного права. Однак видається не зовсім коректним виокремлення конкретних норм гендерного права. Те визначення і приклади які надаються відповідають концепції спеціальної норми права. На мою думку специфікою гендерного права є домінування спеціальних норм в його системі.

2. Досліджуючи місце гендерного права в системі права України авторка розглядає гендерне право як комплексну галузь права, в цьому контексті варто звернутися до концепції правого режиму, що дасть змогу повніше розкрити специфіку гендерного права як комплексної галузі права.

3. Дисертантка вельми ґрунтовно розглядає теоретичні засади системи гендерного права, однак майже не розглядає питання співвідношення понять гендер і стать.

4. Підрозділ 1.4. називається Проблема гендерної рівності в умовах ведення війни: основні порушення прав та шляхи до їх захисту, однак власне шляхи захисту майже не розглядаються.

Чи є конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок єдиним міжнародною угодою, в галузі гендерних відносин.

В першому розділі ви розглядаєте розвиток генедерного права від античності (в Україні з часів Київської Русі), а в 1.3 зазначаєте, що генедерна правотворчість почалась з 1996 року.

Проблема співвідношення понять жінка, дівчина дитина варто також розглядати в контексті Конвенції про права дитини.

Які можна виокремити основні категорії гендерного права?

Приклади імперативних норм на мою думку не зовсім коректні.

Фактично можна говорити, що в підрозділі 3.1 розглядаються романо-германська і дочірні правові системи. Також є питання про віднесення Єгипту, ДРК до романо-германської прав. Сім'ї. І точно Австралія і Нова Зеландія не належать до цієї правової системи.

Чи так необхідно давати характеристику цих правових сімей?

Вказані зауваження є дискусійними, відповідно робота Білоус О. А. може бути рекомендована до захисту.

Кандидат юридичних наук, доцент Антошина І. В., зазначила, що ключові слова потребують доопрацювання. З тексту необхідно прибрати вислів «XXI століття». В підрозділі 1.1. слово «Регулятор» замінити. В підрозділі 1.2 словосполучення методика тлумачення» замінити, оскільки все зводиться до герменевтики. В розділ 2 спочатку описати предмет і метод, як критерії розмежування. Прибрати словосполучення «common law». В підрозділі 1.3

описати спочатку підходи, а потім методи. Дооописати новизну роботи та перефразувати на «виявлено особливість об'єкту» або «сформульовано».

Додала, що дисертаційне дослідження Білоус О. А. на тему «Гендерне право: загальнотеоретичне та порівняльно-правове дослідження» може бути рекомендоване до публічного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Доцент кафедри загальної теорії права та держави, PhD Іванчук В. Є. зазначила, що з ключових слів слід прибрати визначення «правовий моніторинг», оскільки воно недоцільно вказано та переробити оформлення списку використаних джерел. Також, доопрацювати наданий перелік того, що вданому дисертаційному дослідженні проводились «уперше». М'якіше описати особливість існування гендерного права в релігійній правовій сім'ї. Зменшити емоційну оцінку подій в тексті та викласти події з причинно-наслідковим зв'язком більш нейтрально.

Додала, що дисертаційне дослідження Білоус О. А. на тему «Гендерне право: загальнотеоретичне та порівняльно-правове дослідження» може бути рекомендоване до публічного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді

Доцент кафедри загальної теорії права та держави, к. ю. н., доцент Рязанов М. Ю. зазначив, про те, що у роботі бажано дещо уточнити вживання термінів «гендерний геноцид» (с.4) та «позитивні дії» (с. 122), орієнтуючись на їхнє трактування у міжнародному гуманітарному праві та міжнародних стандартах захисту прав людини. Це дозволить надати формулюванням більшої точності та узгодженості з усталеною термінологією, не змінюючи загальної логіки викладу.

У дисертації варто посилити аргументацію, що стосується доктрини правосуб'єктності осіб з небінарною ідентичністю. Нині це питання порушено, однак подано на переважно на рівні загальних міркувань. Доцільно було б ширше показати, як сучасні міжнародні стандарти, практика договірних органів ООН та національні підходи інших держав впливають на формування моделі правосуб'єктності для цієї категорії осіб.

У роботі порушено цікаву тему «гендерної свідомості законодавця», однак концепт залишився недостатньо розробленим. Він поданий радше у загальносоціологічному сенсі, без визначення критерії, за якими можна оцінювати рівень такої свідомості законодавця у правотворця, і без аналізу конкретних законопроєктів, де ця свідомість проявляється , або навпаки , відсутня. Доцільно було б чіткіше окреслити теоретичну модель цього явища та підкріпити її прикладами з реальної законотворчої практики.

Разом з тим, дисертаційне дослідження Білоус О. А. на тему «Гендерне право: загальнотеоретичне та порівняльно-правове дослідження» може бути рекомендоване до публічного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді

УХВАЛИЛИ:

Затвердити такий висновок щодо дисертації Білоус О. А.

Узагальнюючи результати обговорення, дисертацію Білоус О. А. «Гендерне право: загальнотеоретичне та порівняльно-правове дослідження» можна рекомендувати до захисту.

На основі результатів обговорення присутніх на засіданні вирішили запропонувати такий

ВИСНОВОК
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації Білоус Ольга Анатоліївни на тему «Гендерне право: загальнотеоретичне та порівняльно-правове дослідження», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Робота виконана на кафедрі загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія».

Тема дисертації схвалена та затверджена рішенням Вченої ради Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 4 листопада 2021 року), змінена рішенням Вченої ради Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 1 від 16 вересня 2024 року).

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Завальнюк В.В.

Обґрунтування вибору теми дослідження полягає в тому, що розвиток суспільних відносин відбувається поетапно та безпосередньо пов'язаний зі становленням держави та її правової системи. Так, на етапі формування окремої правової системи, суспільство, яке відносить себе до населення певної держави, відокремленої територіально, пізнає межі своїх прав та обов'язків, тим самим зумовлює потребу у прийнятті кодифікованих норм права чи прецедентів, які регулювали б належні суспільні відносини та забезпечували рівність всім громадянам без винятку.

У зв'язку з активізацією інтегративних процесів, міжнародні інституції відповідно до викликів сучасності закріпили одну з основних фундаментальних ідей, згідно якої забороняються прояви будь якої дискримінації та забезпечується захист порушених прав справедливими судом. З огляду на це, визнаним є факт існування цивілізованого світу за умов рівності, справедливості та відсутності будь яких утисків та обмежень.

Разом з тим, глобалізаційні процеси вимагають від держав постійного вдосконалення та закріплення новітніх ідей в правовій системі країни. Таким чином, готовність до оновлення та певних змін в законотворчих процесах, є одним з найбільш прогресивних підходів для подальшого розвитку ідей гендерного права. З огляду на це, важливість впровадження перспективних напрямів розвитку гендерного права зумовлене також суспільною втомою від правового нігілізму та потребою у законотворчих процесах, які інкорпорують не лише ідеї принципу рівності, але й соціальної та правової захищеності від посягань на гендерні права.

Через низький рівень суспільної правової свідомості та надто тривалої емансипації жінок, інтерпретовані зміни часто сприймаються суспільством як щось невідоме в аспекті закладених патерних правових традицій, аналіз рівня гендерної свідомості є доцільним та набуває важливого значення безпосередньо в контексті законодавця та правотворчої діяльності. Саме тому, подолання гендерних упереджень в законодавстві, удосконалення гендерного виховання та впровадження ефективної правової захищеності ілюструють відповідний рівень гендерної свідомості законодавця, який формує певне уявлення про спрямованість правотворчої діяльності або забезпечння гендерних потрбе цільових груп, або на їх відсутність.

З огляду на те, що поняття «гендерне право» є доволі видозміненим та гнучким, слушним є детальне вивчення історичного формування гендерного права від часів існування Античних держав та до сучасних. Таким чином, варто звернути увагу на етапи усвідомлення гендерних прав та гендерної ідентичності, початок збільшення рівня гендерної культури серед населення, а також формування інституту юридичної відповідальності за порушення законодавчо визнаних гендерних прав як засіб впливу на правовідносини.

Також, через наявні міжнародно-правові зобов'язання України, важливо приділити увагу: дослідженню перспектив розвитку національного гендерного законодавства, впровадженню нових напрямів гендерної політики та подоланню гендерних упереджень. Окремої уваги потребує аналіз національних нормативно-правових актів, які є частиною гендерного законодавства, однак містять ряд суперечностей, що породжують безкарністьв контексті вчинення дискримінаційних дій.

У зв'язку із існуванням воєнного стану та активного ведення війни на території України, детальної уваги потребує аналіз дотримання міжнародної гендерної політики за даних умовах, оскільки, мають місце систематичні порушення гендерних прав за даних обставин, які не лише спотворюють імідж відповідної країни, але й характеризують міжнародну спільноту як пасивного опонента даним діям. Таким чином, дослідження гендерного права в контексті міжнародного гуманітарного права набуває нового сенсу та формує об'єктивне уявлення відносно рівня стурбованості міжнародної спільноти даною проблемою.

Крім того, проблематика розмежування гендерного права від інших галузей права шляхом визначення предмета гендерного права набуває глобального значення в контексті його постійної соціо-статевої взаємодії у всіх сферах людського буття. Також, в межах даного дослідження важливим постає врахування багатьох факторів: соціально-економічних, політичних, культурних та освітніх тощо.

Разом з тим, окремої уваги при відокремленому аналізі гендерного права потребують методи гендерно-правового регулювання як фактор підвищення якості правової регламентації, шляхом ефективного впровадження дозволів та обов'язків. З огляду на це, аналіз проблематики правового регулювання гендерних правовідносин має практичне значення, оскільки результати

наукового аналізу можуть бути використані для удосконалення національного законодавства та спрямування реалізації гендерної політики в її слабких місцях.

Також, в межах існуючої правової системи, національне гендерне право, виокремлюється своєю системно-структурною характеристикою та елементним складом гендерно-правових відносин, які в єдності забезпечують його безпрецедентну реалізацію. З огляду на це, актуальність даного теоретико-правововового аналізу в контексті існування відповідного правового режиму, обґрунтовує важливість виокремлення та дослідження згідно чинного законодавства суб'єкта, об'єкта та змісту гендерних правовідносин.

Відповідно, належна регламентації гендерно-правових відносин сприятиме утвердженню ідеї гендерної рівності в соціальному житті країни, підвищенню рівня гендерної свідомості та покращенню розуміння гендерної культури, шляхом подолання консервативних традиційних стереотипів та впровадження інтеграційних процедур, регламентованих міжнародною спільнотою у національне законодавство України.

Обрана тема дослідження є належним об'єктом наукового дослідження, оскільки вона дозволяє розглянути цілісно гендерне право в контексті: новітніх викликів, сучасних процесів глобалізації, ефективності правової регламентації в правових сім'ях, подоланню гендерних стереотипів та підвищення рівня гендерної свідомості.

Теоретичною основою дисертаційного дослідження стали наукові розробки таких українських і зарубіжних авторів, як: Аніщук Н. В., Смоляр Л. О., Краснопольська Т. М., Логвиненко І. А., Оніщенко Н., Лазар І. Г., Уварова О.О., Щербак К. А., Заїка А. А., Євтушенко О. С., Болотіна Н., Пархоменко Н. М., Ткалич М. Г., Зінченко Т.П., Пищуліна С. І., Крочук М.І., Томашевська М., Чухим Н. , Ненсі Тьюна, Джоан Скотт, Льєна-Марі Пелтома, Брієна Перелі-Гарріс, Сью Бріджер, Меланія Ілік, Марія Реваковіч, Ерік Бланк, Лора Бьіремa.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано в рамках наукових досліджень Національного університету «Одеська юридична академія» у контексті теми: «Правове та соціальне життя України у людиноцентриському вимірі в цифрову еру» на 2021 – 2025 роки (державний реєстраційний номер 0122U000266), а також в межах плану науково-дослідної роботи кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія» - «Право і держава XXI століття: генезис, сучасність, перспективи» на 2021 – 2025 роки та у межах плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія».

Мета і завдання полягають у визначенні теоретичних та методологічних засад гендерного права, аналізі чинного законодавства та розробленні перспективних напрямів удосконалення національної гендерної правотворчості, обґрунтуванні внутрішньої структури гендерного права та його складових, аналізу предмету гендерно-правових відносин, виокремленні методів правового регулювання, введенні класифікації для суб'єктів гендерних правовідносин, визначенні об'єкту та змісту згідно чинного законодавства, а також виявленні

характерних ознак правового регулювання гендерного права в різних правових сім'ях.

Для досягнення зазначеної мети вирішувалися такі завдання:

- дослідити історичні витоки та становлення гендерного права, від античності та до сучасності;
- охарактеризувати поняття «гендерне право» відповідно до його змістовного наповнення;
- визначити концептуальні засади та методологію гендерного права, обґрунтувати адаптацію напрацьованого методологічного апарату загальної юриспруденції відповідно дослідження гендерного права.;
- охарактеризувати гендерну свідомость законодавця, шляхом аналізу чинного гендерного законодавство України, виділити позитивні та негативні риси гендерно-правової регламентації;
- розробити науково - обґрунтовані рекомендації щодо удосконалення регулювання гендерного права, з урахуванням подолання суперечностей між національними нормативно-правовими актами та міжнародними договорами, які є ратифікованими Україною;
- розкрити проблематику регламентації та виконання гендерно-правових норм в умовах ведення війни та виокремити основні види злочинів проти гендерних прав за даних обставин;
- надати теоретико-правову характеристику гендерно-правових відносин в Україні;
- розкрити зміст предмету гендерного права та удосконалити його наукове визначення;
- виокремити методи правового регулювання національного гендерного права та їх характерні особливості;
- охарактеризувати системно-структурні компоненти гендерної правової регламентації;
- проаналізувати елементний склад гендерно-правових відносин згідно чинного гендерного законодавства та запропоновувати: класифікацію суб'єктів гендерних правовідносин; визначити об'єкт, шляхом виокремлення соціальних цінностей, які становлять бажане благо; аналіз категорій гендерного правового режиму та зміст гендерно-правових віднсоин;
- охарактеризувати особливості правової регламентації гендерного права в романо-германській та дочірніх, англосаксонській та релігійній правових сім'ях.

Методи дослідження. Методологічні засади дисертаційного дослідження сформовані відповідно до його мети, завдань, об'єкта та предмета. У рамках цього дослідження використовуються різні концепти, наукові підходи, загальнотеоретичні та спеціально-наукові методи пізнання.

Зокрема, використовувалися: концепція гендерної правової доктрини в контексті аналізу системи ідей та наукових поглядів на гендерне право, гендерну рівність та визначення гендерної ідентичності, покращення гендерної свідомості, а також дотичних до цього правових явищ (розділ 1.1.); гендерний підхід - в

аспекті аналізу еволюції традиційних гендерних уявлень про рівні права та можливості до вже сучасно регламентованих (розділ 1.1); антропологічний підхід в межах детального розуміння проблематики самопізнання особи, через наявність відповідних норм (розділ 2.1); онтологічний підхід крізь призму тлумачень законодавчо визначених понять «гендер», «жінка», «стать» та ін. (розділ 1.3); аксіологічний підхід у використанні досліджень норм як структурних елементів національного гендерного права, які ілюструють систему цінностей та складають систему джерел права (розділ 2.1); цивілізаційний підхід допоміг - зародження та становлення гендерного права від існуючих Античних цивілізацій та до сучасних днів (розділ 1.1); системний підхід застосовувався для дослідження основних складових компонентів прав жінок та прав чоловіків у системі прав людини, а також допоміг окреслити суб'єктний склад гендерних правовідносин за наявними функціональними особливостями їх забезпечення (розділ 2.2); історико-правовий підхід – в контексіті історії зародження гендерного законодавства (розділ 1.1); потребовий підхід – виокремив прогалини національного гендерного законодавства, які потребують удосконалення (розділ 2.1); синергетичний підхід - надав гендерному праву різносторонності, крізь призму наявних суперечностей (розділ 2.3); інституційний підхід обумовлений існуванням в його складі інститутів як загальних так і спеціально створених, орієнтованих забезпечувати дотримання гендерних прав у суспільстві (розділ 2.1); правовий моніторинг використовувався для аналізу обов'язку певних інститутів вести постійне спостереження, а також їх наданих результаті та звітів (розділ 2.2); матеріалістично-діалектичний метод в контексті існування безпосередньої взаємодії гендерного права з такими факторами: економіка, політика, культура, війна тощо (розділ 1.3 – 1.4); метод системно - структурного аналізу використовувався для тлумачення позиції державних органів щодо захисту гендерних прав та їх реалізації в межах юрисдикції України, а такоє прецедентної практики Верховного Суду України та ЄСПЛ (розділ 2.1); герменевтичний метод застосовувався при тлумаченні положень правових документів, зокрема національного законодавства України, ратифікованих Конвенцій Організації Об'єднаних Націй та ін (розділ 1.3); метод аналогії використовувався для окреслення проблеми рівності жінок і чоловіків, як глобальної для всього цивілізованого світу (розділ 1.1); догматичний метод розкрив зміст оціночних понять: «гендерна рівність» та «дискримінація за ознакою статі» та ін (розділ 1.3); порівняльно-правовий метод використовувався для аналізу правової регламентації гендерного права в таких правових сім'ях як: романо-германська, англо-американська та релігійна (розділ 3); соціологічний метод використовувався для визначення національної проблеми рівності чоловіків та жінок в громадському житті країни, проблему трансгендерності та її законодавчого визначення, а також визнання одностатевих шлюбів (розділ 1.3); статистичний метод використовувався для отримання характерних результатів, щодо систематичних порушень міжнародного гендерного законодавства в умовах ведення війни, актів насильницької дії сексуального характеру та вчинення злочинів проти людяності та ін. (розділ 1.4); філологічний метод

застосовувався для змістовного тлумачення: античних праць Аристотеля та Платона; ідеї рівності закріпленої в Біблії; прав чоловіків та жінок прописаних в Корані та ін. (розділ 1.1).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дане дослідження є першим в контексті об'ємного аналізу гендерного права, крізь призму використання методологічного апарату загальної юриспруденції, який раніше не використовувався в межах дослідження гендерного права для його використання, обґрунтування концепції гендерної правової доктрини з урахуванням існуючих наукових концептів, поглядів та ідей, визначення змісту гендерного права, аналізу гендерної свідомості законодавця шляхом тлумачення правотворчої діяльності, надання актуальних пропозицій для удосконалення національного гендерного права в довгостроковій перспективі, визначення особливостей теоретико-правової характеристики гендерних правовідносин в Україні та правової регламентації гендерного права в сучасних правових сім'ях. У ході дослідження сформульовано нові наукові положення та висновки, запропоновані здобувачем особисто. Беручи до уваги розв'язання зазначеного наукового завдання, слід запропонувати наступні висновки і пропозиції:

уперше:

- охарактеризовано гендерне право як комплексну галузь права, що має окрему правову регламентацію та складається з відповідних норм, котрі регламентують права і обов'язки суб'єктів, шляхом постановлення дозволів, заборон та обмежень, а також містить ряд інститутів, які відповідають за дотримання належної процедури реалізації, охорони та захисту гендерних прав;
- обґрунтовано концепцію гендерно правової доктрини як окремої системи ідей та нових наукових поглядів щодо сучасної проблематики гендерного права;
- адаптовано напрацьований методологічний апарат загальної юриспруденції, який раніше не використовувався в межах дослідження гендерного права, зокрема: потребовий підхід, синергетичний підхід, інституційний підхід та підхід правового моніторингу, що значно розширило зміст розуміння гендерного права;
- проаналізовано гендерну свідомість законодавця в контексті правотворчої діяльності спрямованої на правове регулювання гендерно-правових відносин в Україні, недоліки національної гендерної політики та перспективи вдосконалення;
- обґрунтовано класифікацію суб'єктів гендерно-правових відносин згідно чинного законодавства та запропоновано їх виокремлення за: функціональною роллю у правовідносинах, віковим статусом, належності за біологічними показниками, гендерної ідентичністю та наявністю спеціальної компетенції у сфері гендерної політики;
- виявлено особливість об'єкту гендерних правовідносин, крізь призму соціальних цінностей гендерного права закріплених в сучасному законодавстві.

удосконалено:

- наукове визначення гендерного права як комплексної галузі права, яка встановлює засоби забезпечення та контролю за дотриманням прав людини незалежно від наявного гендеру, а також створює ефективні засоби захисту порушених гендерних прав та присутня в країнах з паритетною демократією;

- концепції гендерно-правової експертизи та надання її структурованості в межах законодавчого закріплення у відповідних нормативно-правових актах ;

- визначення предмету гендерного права в контексті законодавчо визначених умов та порядку забезпечення й дотримання гендерної рівності безпосередньо в процесі соціо-статевої взаємодії у всіх сферах людського буття.

- теоретичну концепцію правової регламентації гендерного права в романо-германській та дочірніх правових сім'ях, з виокремленням характерних спільних та відмінних властивостей;

- теоретичну концепцію правової регламентації гендерного права в англо-американській правовій сім'ї, з виокремленням схожої та відмінної прецедентної практики;

- порівняльно-правову концепцію існування релігії та гендерного права, в контексті виокремлення особливостей гендерної регламентації в релігійній правовій сім'ї .

дістали подальшого розвитку:

- комплексне визначення гендерного права як комплексної галузі права, яка за рахунок існування в суспільстві паритетної демократії встановлює засоби забезпечення рівності прав людини незалежно від наявного гендеру, а також створює ефективні засоби захисту порушених гендерних прав;

- концепція гендерно правової доктрини як окремої системи ідей та нових наукових поглядів щодо сучасної проблематики гендерного права;

- адаптація напрацьованого методологічного апарату загальної юриспруденції, який раніше не використовувався в межах дослідження гендерного права, зокрема: потребовий підхід, синергетичний підхід, інституційний підхід та підхід правового моніторингу, що значно розширило зміст розуміння гендерного права;

- визначена характеристика гендерної свідомості законодавця в аспекті творення правотворчої діяльності, яка регулює забезпечення та дотримання гендерної рівності, заборони дискримінації у суспільних відносинах країни;

- авторська класифікація суб'єктів гендерно-правових відносин, відповідно до ряду існуючих чинних законів, міжнародно-правових договорів та підзаконних актів;

- сформульовано класифікації суб'єктів гендерно-правових відносин згідно чинного законодавства та запропоновано їх виокремлення за: функціональною роллю у правовідносинах, віковим статусом, належності за біологічними показниками, гендерної ідентичністю та наявністю спеціальної компетенції у сфері гендерної політики;

- визначений об'єкт гендерно-правових відносин, крізь призму соціальних цінностей гендерного права закріплених в сучасному законодавстві.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що його результати можуть бути використані у даних сферах:

- правотворчій діяльності – для перспективного вдосконалення гендерного законодавства, з урахуванням попередньо існуючих прогалин, суперечностей та колізій, що значно сприятиме підвищенню гендерної культури та гендерної свідомості серед населення України;

- правозастосовній діяльності – для вдосконалення процедури зміни статі орієнтованої на потреби громадянина, внесення запропонованих поправок до ряду існуючих законів для поліпшення існування паритетного середовища в країні;

- науково-дослідній діяльності – для подальшого розвитку правової доктрини гендерних прав, впровадження новітніх концептів та методологічних підходів дослідження гендерного права та об'ємного аналізу гендерної рівності в порівняльно-правовому аспекті.

Апробація результатів дисертації. Основні положення результатів дисертаційного дослідження, винесені узагальнення та висновки обговорено на засіданнях кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія».

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію матеріалів дисертації:

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1)Білоус О.А. Гендерна свідомість законодавця – ключ до створення справедливого й рівноправного законодавства. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2025. № 2. С. 163-168

2)Білоус О. А. Структура гендерних правовідносин у системі чинного законодавства України. *Право і суспільство.* 2025. № 3. Том 2. С. 536-542

3)Білоус О. А. Предмет правового регулювання гендерних відносин в Україні *Правові новели.* 2025. №2. С. 260-263

4)Білоус О. А., Завальнюк В.В. Новітні підходи та концепції методології дослідження гендерного права. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2025. № 3. С. 761 - 763

5)Білоус О. А., Завальнюк В.В. Антропологічний вимір гендерного права. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2025. № 1. С. 909-911

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації та додатково відображають наукові результати дисертації:

6)Білоус О. А. Парадигма рівності як основної складової гендерного права в умовах війни. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права)* : у 2 т. : матеріали Міжнародної

науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 1. С. 128-130.

7)Білоус О.А. Білоус О. А. Гендерне право як сучасна навчальна дисципліна. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень* : у 2 т. : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. Т. 1. С. 107-108.

Характеристика особистості здобувача. Білоус О. А. має другий (магістерський) рівень вищої юридичної освіти. У 2019 році закінчила Національний університет «Одеська юридична академія» та отримала диплом за ступенем вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю «Правознавство». У 2020 році закінчила магістратуру Національного університету «Одеська юридична академія», отримала диплом з відзнакою, спеціальність «Публічне управління та адміністрування». Також, у 2021 році закінчила магістратуру Національного університету «Одеська юридична академія», отримала диплом з відзнакою, спеціальність «Право». Володіє українською та англійською мовами. Має 5 наукових статей, опублікованих у фахових виданнях, перелік яких затверджених МОН України.

Особистий внесок дисертанта. Усі висновки, узагальнення, припущення, пропозиції, положення новизни, що виносяться на захист, і висновки, зроблені в цій дисертації, автор зробив самостійно, апробував й опублікував одноособово.

Полягає у отриманні наукових результатів, що містяться в дисертації. Дисертаційне дослідження виконано здобувачем самостійно, усі сформульовані в ньому положення і висновки обґрунтовано на підставі особистих досліджень автора. Автором одноосібно написано ряд статей та доповідей, що склали основу даного дослідження. У дисертації не було використано жодних ідей та розробок, які могли б належати співавторам.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана сучасною науковою мовою, стиль викладання відповідає прийнятному у науковій літературі й забезпечує легкість та доступність сприйняття наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження.

У результаті попередньої експертизи дисертації Білоус О. А. та повноти основних результатів дослідження

Відповідність дисертації вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44.

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44.

Загальний висновок. Враховуючи викладене вважаємо, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Білоус Ольга Анатоліївни на тему «Гендерне право: загальнотеоретичне та порівняльно-правове дослідження», відповідає спеціальності 081 «Право», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами від 03.04.2019 р., № 283), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31.05.2019 р. № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 та рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії **з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».**

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Білоус Ольга Анатоліївни на тему «Гендерне право: загальнотеоретичне та порівняльно-правове дослідження», представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Білоус Ольги Анатоліївни відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Білоус Ольга Анатоліївни на тему «Гендерне право: загальнотеоретичне та порівняльно-правове дослідження» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

4. Запропонувати Вченій раді Національного університету «Одеська юридична академія» персональний склад разової спеціалізованої вченої ради з правом прийняття до розгляду та проведення публічного захисту дисертації Білоус Ольга Анатоліївни на тему «Гендерне право: загальнотеоретичне та порівняльно-правове дослідження», зокрема:

1. Голова ради — Мельничук Ольга Степанівна, д.ю.н., професор, професор кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія».

Рецензенти:

2. Антошина Ірина Володимирівна, к.ю.н., доцент, доцент кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія»;

3. Дудник Руслана Миколаївна, к.ю.н., доцент кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія».

Офіційні опоненти:

4. Матвєєва Лілія Георгіївна, д.ю.н., професор, завідувач кафедри загально правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ.

5. Ткаля Олена Вікторівна, д.ю.н., професор, виконуюча обов'язки завідувача кафедри конституційного та адміністративного права і процесу юридичного факультету Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 11; проти – немає; утримались – немає.

Головуюча на засіданні,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри загальної
теорії права та держави
Національного університету
«Одеська юридична академія», **Ольга МЕЛЬНИЧУК**

Секретар на засіданні
лаборант кафедри загальної
теорії права та держави
Національного університету
«Одеська юридична академія» **Анна ОНОШКО**